

Selçuk Cinsel Gelişim Ölçeği'nin (36-72 Ay) Geliştirilmesi *

Ayşe ALPTEKİN **

Kezban TEPELİ ***

Öz

Bu araştırma, 36-72 aylık normal gelişim gösteren çocukların, cinsel kimlik ve cinsiyete ilişkin davranışlarını belirlemek için çocuktan ve aileden bilgi edinmeyi hedefleyen geçerli ve güvenilir ölçme araçlarının geliştirilmesini amaçlamıştır. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modelinde tasarlanmıştır. Selçuk Cinsel Gelişim Ölçeği'nin (SECGÖ, 36-72 Ay) Cinsel Kimlik Alt Ölçeği çocuk formu, Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği çocuk formu, Cinsel Kimlik ve Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği aile formu olmak üzere üç farklı alt ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizi yapılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 20, LISREL 8.80 ve FACTOR yazılımı kullanılmıştır. Çalışmanın hedef evrenini 2017-2018 yılları arasında Konya ili merkez ilçelerinde ikamet eden 36-72 aylık normal gelişim gösteren çocuklar oluşturmaktadır. Açıklayıcı Faktör Analizi sonucunda SECGÖ Cinsel Kimlik Alt Ölçeği çocuk formu için sekiz maddelik iki faktörlü yapı, Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği çocuk formu için sekiz maddelik tek faktörlü yapı, Cinsel Kimlik ve Cinsiyete İlişkin Davranış Ölçeği aile formu için 18 maddelik iki faktörlü yapı elde edilmiştir. Bu yapıların Doğrulayıcı Faktör Analizi sonuçları yapıların modele uyumunu göstermiştir. Ölçeklerin güvenilirlik katsayıları, Cinsel Kimlik Alt Ölçeği çocuk formu için .61, Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği çocuk formu için .66, Cinsel Kimlik ve Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği aile formu için .85 olarak hesaplanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cinsel kimlik, cinsel gelişim, cinsiyete ilişkin davranış, cinsel gelişim ölçeği.

GİRİŞ

Cinsel gelişim bireyin kendi cinsiyeti ile ilgili üreme organlarının büyüyüp gelişmesini ve bu gelişme ile ilgili problem ve davranış değişikliğini kapsar (Millî Eğitim Bakanlığı-MEB, 2013). Cinsel gelişim sadece anatomik yapıların değişiklikleri ile ilgili olmayıp duygusal ve bilişsel gelişimle de ilgilidir (Tuzcuoğlu & Tuzcuoğlu, 2004). Bu doğrultuda cinsel gelişim ile ilgili tespitler yapılırken çocuğun duygusal ve bilişsel sürecinin de içinde yer aldığı durumlar gözlemlenmelidir.

Her çocuk dünyaya biyolojik olarak kadın / erkek olduğunu belirleyen anatomik yapı ve cinsel kimlik ile gelir. Ancak çocuğun cinsiyet farkının ayırt etmesi doğumla birlikte değil, yaşamın daha sonraki aşamalarında olmaktadır (Gürşimşek & Günay, 2005). Cinsiyetlerin gerektirdiği becerilerin, bireysel özelliklerin davranış ve kendilik kavramlarının edinilmesi, cinsiyetleri ayırma süreci olarak tanımlanmaktadır (Başal & Kahraman, 2011). Bu da çocuğa verilebilecek cinsel eğitim ve hayatında doğru model olması ile mümkündür.

Kadının ve erkeğin rolleri, aslında toplumlar tarafından kendilerine özgü olarak belirlenmiş olmasına rağmen, biyolojik cinsiyete göre tanımlanmış gibi düşünülmektedir. Bu görüş, kadının erkekten farklı olduğu, farklı roller alması gerektiği, erkekten farklı bir dünyada yaşamını devam ettirmesi gerektiği şeklindeki yargıların oluşmasının temelini oluşturmaktadır. Bu sebeple toplumsal cinsiyet rolleri, erkek veya kadınların birbirlerinden ayrı olmalarına neden olan fiziksel özelliklere değil, erkeklik ve kadınlık ile ilgili toplum tarafından oluşturulmuş niteliklere vurgu yapmaktadır (Altınova & Duyan, 2013).

* Selçuk Cinsel Gelişim Ölçeği'nin (36-72 Ay) Geliştirilmesi ve 48-72 Ay Yetersizliği Olan Çocuklarda Cinsel Gelişimin İncelenmesi, Prof.Dr. Kezban Tepeli, 25.06.2018; Uluslararası IV. Çocuk Gelişimi Kongresi sözlü bildiri, Hacettepe Üniversitesi Kültür Merkezi, Sıhhiye- Ankara, 22-24 Ekim 2018.

** Öğr. Gör. Dr., Selçuk Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Konya-Türkiye, elmaliayse@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0002-3524-5265

*** Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Konya-Türkiye, ktepeli@selcuk.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-3403-3890

Bu makaleye atıfta bulunmak için:

Alptekin, A. & Tepeli, K. (2019). Selçuk cinsel gelişim ölçeği'nin (36-72 ay) geliştirilmesi. *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology*, 10(3), 249-265. doi: 10.21031/epod.505352

Geliş Tarihi: 30.12.2018
Kabul Tarihi: 15.07.2019

Cinsel kimlik belirleyicisinin hangi değişkenler olduğu konusundaki soruyu Fırsat Eşitliği Komisyonu (Equal Opportunities Commission) (Skelton & Hall, 2001) şu şekilde cevaplamaktadır: Cinsiyet kelimesi biyolojik karakterden ziyade sosyal karakteri ifade eder. Ve zaman içerisinde erkek ve kadın arasındaki sosyal-kültürel farklılıklar öğrenilir. Fırsat Eşitliği Komisyonu aslında biyolojik farklılıktan ziyade cinsel kimliği sosyal gelişim ve sosyal ve toplumsal algı üzerine kurulu olduğunu vurgulamaktadır. Çocuk açıkça cinsiyetinin erkek ya da kadın olduğunu bilebilir, fakat farklı hissedebilir veya karşı cins grubun üyesi olmak isteyebilir (Zucker ve diğerleri, 1993). Çocuğun kadın ve erkek olduğunu bilmesi yanında, sosyal ve toplumsal algıların getirdiği cinsiyet farklılıklarının da farkında olması cinsel gelişimin belirlenmesinde önemlidir.

Yaşamın ilk yıllarını oluşturan çocukluk çağı tüm bu bilgilerin sağlıklı kazanılması gereken bir dönem olmasından dolayı çok önem kazanmaktadır. (Yurdakul, 2012). 3-6 yaş dönemi de cinsel gelişim için önemli dönemlerden biridir. Çocukların cinsel meraklarının en üst düzeyde olduğu, kendi cinsel kimliklerini kazandıkları, kendi hem cinsleriyle özdeşim kurarak cinsel rollerini kazandıkları bir dönemdir. Bu dönemde cinsel eğitimin toplumsal amacı cinsel açıdan sağlıklı bireyler yetiştirmektir. Cinsel eğitim sayesinde çocuklar cinsellikle ilgili gerekli bilgileri öğrenerek olumlu duygu ve davranışlar kazanabilirler (Yılmaz, 2011). 3- 6 yaş döneminde cinsellikle ilgili sorular ortaya çıkar. Anne babalar neyi ne kadar, ne zaman ve nasıl vereceklerinden emin olamazlar (Cole, 1998). Eğer çocuk doğum, cinsiyet farkı gibi konuları anne ve babasından öğrenmezse başka kaynaklardan cevaplar aramaya başlayacaktır. O zaman sonuç hiç de istendiği gibi olmayabilir. Çocuğun merakını yetkili bir kişi karşılamazsa ortaya çıkacak sorunları bütünüyle çözülebileceği söylenemez (Yavuzer, 2000). Yaşa uygun olmayan cinsel bilginin edinilmesi, sıklıkla cinsel kötüye kullanımın kanıtlayıcı göstergesi olduğu iddia edilmektedir. Fakat çok az insan çocuklarının ne bildiğini tanımlayabilmektedir (Volbert, 2000). Çocukların bizlere yönelttiği sorular onların bilgilerinin ne düzeyde olduğunu anlamamıza yardımcı olur. Hazır olmadıklarında fazlaca sunulan bilgi çocukların kafalarını karıştırmaktan başka bir işe yaramaz (Bayrak, Başgül & Gündüz, 2011).

Çocukların cinsellikle ilgili soruları yaş ve gelişim özelliklerine uygun şekilde cevaplanarak merakları giderilmelidir. Eğer çocuğa cinsellikle ilgili bilgi verilmez ve merakı giderilmezse çocuk bu merakını başka yollarla gidermeye çalışacaktır. Bu merakın giderilebileceği en masum araç olan cinsel oyunların, sağlıklı olmasına karşın ileriki yaşlardaki çocuklar tarafından kendi amaçları için kullanma olasılıkları yüksektir (Bozer, 2009). Bu bilgiler, çocuklara sağlıklı cinsel eğitim vermek için, çocukların neyi ne kadar bildiği, neyi merak ettikleri ve hangi bilgilerin verileceği konusunun önemini vurgulamakla birlikte bu durumları belirleyecek ölçme araçlarının gerekliliğini göstermektedir.

Araştırmanın Amacı

Çocukların cinsel gelişimini inceleyen araştırmalara bakıldığında, çok sayıda araştırmanın olduğu görülmekle birlikte incelenen konu ve kullanılan ölçeklerin genellikle cinsiyet kalıp yargıları incelemeye yönelik olduğu görülmektedir (Aksoy, 1990; Aydilek-Çiftçi, 2011; Baran, 1995; Barutçu, 2002; Edelbrock & Sugara, 1978; Gündüz-Şentürk, 2015; Güney, 2012; Başal & Kahraman, 2011; Köseleler, 2009; Lamb & Roopnarine, 1979; Langlois & Downs, 1980; Lobue & DeLoache, 2011; Özdemir, 2006; Özkan, 2009; Şıvgın, 2015; Şirvanlı-Özen, 1992; Yağan-Güder, 2014). Cinsel gelişimin bilişsel, duygusal alanlarla da ilişkili olduğu düşünüldüğünde sadece cinsiyet kalıp yargının ölçülmesi yeterli olmamaktadır. Çocuğun toplumsal cinsiyet rol ve algılarını bilip bilmediği ve ona uygun davranmadığını bilmek çocuğun cinsel gelişiminin tespiti için yeterli olmamaktadır. Çocuğun duygusal olarak hissettikleri, merak ettikleri, merak ettiği durumları tabu olarak görüp görmediği durumunu cinsel gelişimde göz ardı etmek çocuğu istismara açık hale getirmektedir. Alanyazında cinsel gelişim ile ölçeklerin çoğunluğunun sadece kalıp yargıları ölçmeye yönelik olması, cinsel gelişimin bileşenlerini ölçmeye yönelik ölçme araçlarının eksikliği, ya da sadece yetişkinlerden bilgi edinmeyi sağlayan ölçme araçlarının varlığı, tüm cinsel gelişim bileşenlerini içeren çocuktan bilgi almayı hedefleyen ama yetişkinden bilgi almayı da sağlayan bir ölçeğin alana kazandırılması gereğini hissettirmiştir. Ayrıca bu durumdan yola çıkarak bu araştırmada normal gelişim gösteren çocukların cinsel kimlik ve cinsiyete ilişkin davranışlarını değerlendirmeyi amaçlayan, çocuk ve ebeveyn formundan oluşan bir değerlendirme aracı geliştirilmeye çalışılmıştır (SECGÖ Cinsel Kimlik Alt

Ölçeği çocuk formu, SECGÖ Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği çocuk formu, SECGÖ Cinsel Kimlik ve Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği aile formu).

YÖNTEM

Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modelinde tasarlanmıştır. Ölçeğin geliştirilmesi aşamasında cinsel gelişimin göstergeleri belirlenmek amacı ile cinsel gelişimi açıklayan kuramlar-teoriler incelenmiştir. Bilişsel-Gelişimsel Teoride Piaget'in görüşlerinden etkilenen Kohlberg Sosyal öğrenme teorisinde Bandura, Psikanalitik teoride Freud, Bilgi işleme teorisinde Bem'in görüşleri temel alınarak; Kohlberg, Bem ve Bandura'nın görüşlerine dayanan cinsel kimlik ve Freud'un görüşlerine dayanan cinsiyete ilişkin davranışlar olarak gruplandırılarak ölçme araçları şekillendirilmiştir.

Çalışma Grubu

Selçuk Cinsel Gelişim Ölçeğini (36-72 Ay) geliştirmek için araştırma grubu oluşturulurken ulaşılabilen ve araştırmaya katılmayı kabul eden çocuk ve aileleri örnekleme alındığı için olasılığa dayalı olmayan örnekleme yöntemlerinden kolay örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca, Kline (2013), Coşkun, Altunışık ve Yıldırım'a (2017) göre çok değişkenli analiz için, çalışmada kullanılan değişken sayısının tercihen en az 10 katı veya daha fazla olmasına dikkat edilmelidir. Ayrıca Çapık'ın (2014) bildirdiğine göre Psych INFO veri tabanında yer alan araştırmaların %63'ü bu kriteri kullanmıştır. Örneklem sayısı için verinin dağılımı, madde sayısı, modelin karmaşıklığı gibi kriterlerin göz önünde bulundurulması gerekir (Çapık, 2014) görüşleri de değerlendirilmiş 36-48 aylık 102, 49-60 aylık 113, 61-72 aylık 101 çocuk olmak üzere toplamda 316 çocuk ve bu çocukların anne ya da babaları (çocuk ile en çok vakit geçiren kişi tercih edilmiştir) çalışma grubuna dahil edilmiştir. Bu grup içinden ölçüt bağıntılı geçerlik belirlemek için 90 çocuk ve ailesi seçilmiş Cinsiyet Kalıp Yargı Ölçeği uygulanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada SECGÖ Cinsel Kimlik Alt Ölçeği çocuk formu, SECGÖ Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği çocuk formu, SECGÖ Cinsel Kimlik ve Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği aile formu geliştirme çalışmaları yapılmıştır. Ayrıca bu formların ölçüt bağıntılı geçerliliğini belirlemek için Williams, Bennett ve Deborah (1975) tarafından geliştirilen, Şirvanlı-Özen (1992) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Cinsiyet Kalıp Yargı Ölçeği uygulanmıştır.

SECGÖ cinsel kimlik alt ölçeği çocuk formunun geliştirilmesi

Ölçeğin geliştirilmesi için öncelikle konu ile ilgili ulusal ve uluslararası alanyazın taranmış, çocuklara yönelik hazırlanan cinsel gelişim etkinlikleri ile ilgili kaynak kitaplar ile Taylor'un (2004) geliştirdiği, Zembat ve Keleş (2011) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Cinsiyet Değişmezliği Ölçeği, Williams ve diğerleri (1975) tarafından geliştirilen Şirvanlı-Özen (1992) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Cinsiyet Kalıpyargı Ölçeği, kız ve erkek rollerinin kağıt bebekler ile sorulduğu Eren (1986) tarafından geliştirilen Cinsiyet Roller Kalıpyargı Ölçeği, Bem (1974) tarafından geliştirilen Kavuncu (1987) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Bem Cinsiyet Rolü Envanteri, Golombok ve Rust tarafından (1993) geliştirilen Ünlü (2012) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Okulöncesi Etkinlik Envanteri, Edelbrock ve Sugara (1978) tarafından geliştirilen Cinsiyet Rolünü Öğrenme İndeksi, Altınova ve Duyan (2013) tarafından geliştirilen Toplumsal Cinsiyet Yargı Ölçeği, Artan (1987) tarafından geliştirilen Cinsel Kimliği Belirleme Ölçeği, Şıvgın (2015) tarafından geliştirilen Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargılarını Ölçme Aracı incelenmiştir.

Literatür ışığında maddeler oluşturulduktan sonra okulöncesi, çocuk gelişimi, psikolojik danışma ve eğitimde ölçme alanında uzman altı kişiden oluşan uzman grubunun görüşüne sunulmuştur. Uzman

görüşü sonunda gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra her madde için eş kartlar oluşturulmuş, maddeler için durumu ifade eden resimler çocuk kitapları resimleme alanında uzman kişiye çizdirilmiştir. Çizimlerin taslak oluşturulmasının her aşamasında ve bitim aşamasında maddeleri inceleyen uzmanların görüşüne başvurulmuştur. Gerekli düzeltmelerden sonra çizilen resimlerin çocuklar tarafından anlatılmak istenen şekilde anlaşılıp anlaşılmadığını belirlemek için pilot bir çalışma yapılmıştır. Çocuklara resimlerde ne olduğunu ve resimlerdeki çocukların ne yaptıkları sorulmuştur. Çalışmada her yaş grubundan (36-48 ay, 49-60 ay, 61-72 ay) bir erkek ve bir kız çocuğu soruları cevaplamıştır. Ölçeğin son hali, maddelerin ve resimlerin oluşturulmasında yer alan uzmanlarında bulunduğu okulöncesi, çocuk gelişimi, psikolojik danışma, eğitimde ölçme değerlendirme alanlarında uzman 10 kişiden oluşan uzman grubunun görüşüne sunulmuştur.

SECGÖ cinsiyete ilişkin davranış alt ölçeği çocuk formunun geliştirilmesi

Ölçeğin geliştirilmesi için ulusal ve uluslararası alanyazın taranmış, Friedrich, Fisher, Broughton, Houston ve Shafran (1997) tarafından geliştirilen Child Sexual Behavior Inventory (Çocukların Cinsel Davranış Envanteri) incelenmiştir. Ayrıca sekiz okulöncesi öğretmeninden öğrencilerinin, 10 ebeveyninden de çocuklarının gösterdiği cinsel davranışları listelemeleri istenmiştir.

Okulöncesi öğretmenlerinin, öğrencilerinin gösterdiği cinsel davranışlara ilişkin belirttikleri davranışlar şunlardır; tuvalete giren arkadaşına bakmaya çalışma, resim yaparken veya hamur ile figürler yaparken cinsel organ çizme veya yapma, birbirlerine aşkım, sevgilim kelimeleri ile hitap etme, doktorculuk oyunu oynama, evcilik oyunu oynama, tanıdığı bir kişi ile evleneceklerini söyleme.

Ebeveynlerin çocuklarının gösterdiği cinsel davranışlara ilişkin belirttikleri davranışlar şunlardır; üstlerini değiştirirken çıplaklıktan hoşlanma, ayna karşısında çıplak olarak kendilerini inceleme, oyuncak bebeklerin üzerini çıkarma, kız çocuklarının annesi gibi makyaj yapmaya çalışması, erkeklerin babaları gibi tıraş olmaya çalışması, karşı cins ebeveynini hem cins ebeveyninden kıskanma. Bu davranışların cinsel davranış olarak kabul edilmektedir (Friedrich ve diğerleri, 1997; Kandır, 2004).

Bu bilgiler ışığında madde havuzu oluşturulmuş, her madde için iki ya da üç cümlelik hikâye yazılmıştır. Çocuklara doğrudan sormak yerine projektif bir yol olan başka bir kişi üzerinden sorulması uygun görülmüştür. Dolaysız testlerdeki ifadeler, testi uygulayan kişinin beklenen cevapları verip istediği şekilde testi yanıtmasına imkân tanırken dolaylı testlerde bu tür bir yanılma ihtimali yoktur. Birey verdiği cevapların anlam ve önemini bilmez (Günay & Çarıkçı, 2019). Cinsellik konusu çocuklara tabu olarak gösterildiği düşünüldüğünde çocuğun hissettiği, istediği ve düşündüğü durumu değil de ona öğretilen ve olması istenilen cevabı vermesinin önüne geçmek ve doğru sonuçlar elde edebilmek için dolaylı yöntem tercih edilmiştir. Hikâyelerin kahramanları çocuk karakterler oluşturulmuştur. Kız ve erkek çocukları için özdeşim kurmalarını kolaylaştırmak amacı ile ayrı hikâye karakterleri seçilmiştir. Kız çocuklarının hikâye karakterleri kız, erkek çocukların hikâye karakterleri ise erkek olarak tasarlanmıştır. Okulöncesi, çocuk gelişimi, psikolojik danışma ve eğitimde ölçme alanında uzman altı kişiden oluşan uzman grubunun görüşüne sunulmuştur, görüşler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Hikâyelere uygun resimler, çocuk kitapları resimleme alanında uzman kişiye çizdirilmiştir. Çizimlerin taslak oluşturulmasının her aşamasında ve bitim aşamasında maddeleri inceleyen uzmanların görüşüne başvurulmuştur çizilmiştir. Çocukların bu resimleri anlatılmak istenen şekilde anlayıp anlamadıklarını belirlemek için pilot bir çalışma yapılmış ve bu pilot çalışmada çocuklara resimlerde ne olduğunu ve resimlerdeki çocukların ne yaptıkları sorulmuştur. Çalışmada her yaş grubundan bir erkek ve bir kız çocuğu soruları cevaplamıştır. Çalışmaya katılan iki çocuk ayna karşısında kendini inceleyen çocuk resmindeki aynayı kapı ve pencere olarak algılamıştır. Diğer çocuklar resimlerin tamamını anlatılmak istenen şekilde algılamışlardır. Bu sonuçlardan sonra ayna karşısında kendini inceleyen çocuk resimleri tekrar gözden geçirilmiş ve yanlış anlaşılmayı ortadan kaldıracak şekilde düzeltme yapılmıştır. Aynı çocuklara tekrar resimler gösterilmiş ve anlatılmak istenen şekilde çocukların algıladığı görülmüştür. Bu çalışmalar sonunda ölçeğin son hali, maddelerin ve resimlerin oluşturulmasında yer alan uzmanlarında bulunduğu

okulöncesi, çocuk gelişimi, psikolojik danışma, eğitimde ölçme değerlendirme alanlarında uzman 10 kişiden oluşan uzman grubunun görüşüne sunulmuştur.

SECGÖ cinsel kimlik ve cinsiyete ilişkin davranış alt ölçeği aile formunun geliştirilmesi

Ölçeğin geliştirilmesi için ulusal ve uluslararası alanyazın taranmıştır. Hazırlanan çocuk formlarının maddelerini de içeren likert tipi olarak tasarlanan 28 maddelik aile formu okulöncesi, çocuk gelişimi, psikolojik danışma, eğitimde ölçme değerlendirme alanlarında uzman 10 kişiden oluşan uzman grubunun görüşüne sunulmuştur.

İşlem

SECGÖ'nün Cinsel Kimlik Alt Ölçeği çocuk formu, Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği çocuk formunun uygulanması için 36-72 aylık çocukların aileleri ile bireysel olarak görüşülmüş, ölçek aileye gösterilmiş ve ailenin onayı alındıktan sonra ailenin uygun gördüğü bir zamanda ev ortamında araştırmacı ve çocuğun yalnız kalabileceği şekilde araştırmacı tarafından çocuğa uygulanmıştır. Eş kartlar çocuğa gösterilerek sorular sorulmuş ve çocuğun cevapları kayıt altına alınmıştır. Önce Cinsel Kimlik Alt Ölçeği uygulanmış, doğru cevap 1, yanlış cevap 0 şeklinde puanlanmıştır. Sonrasında Cinsiyete İlişkin Davranış Ölçeği uygulanmış 36-72 aylık çocuklardan beklenen cevap 1 diğeri 0 olarak puanlanmıştır.

Çocuğa yapılan uygulama bittikten sonra aileden Cinsel Kimlik ve Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği aile formu doldurmaları istenmiştir. Likert tipi olan ölçeğin cinsel kimlik ile ilgili olan soruları 1-5 arasında, cinsel davranış ile ilgili olan soruları 1-3 arasında puanlama yapılmıştır. Çalışma sonunda bu şekilde 316 çocuk ve ailesine (çocukla daha çok vakit geçiren anne ya da baba tercih edilmiştir) ulaşılmıştır.

Verilerin Analizi

Toplanan verilerin analizi yapılırken; SECGÖ Cinsel Kimlik Alt Ölçeği çocuk formu, SECGÖ Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği çocuk formunun güvenilirlik analizi için KR-20 iç tutarlık katsayısı kullanılmıştır. Kapsam geçerliği için Lawshe Kapsam Geçerliği İndeksi hesaplanmıştır. SECGÖ'nün, Williams ve diğerleri (1975) tarafından geliştirilen Şirvanlı-Özen (1992) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Cinsiyet Kalıp Yargı Ölçeği ile ölçüt bağımlı geçerliliği incelenmiştir. Yapı geçerliği için de açılımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Kaiser-Meyer-Olkin testi ve Bartlett'in küresellik testi yardımıyla verilerin faktör analizine uygunluğu incelenmiştir. Ölçek 1-0 olarak puanlandığı için tetrakorik faktör analizi kullanılmış, bu analiz için de Rovirai Virgili University tarafından geliştirilen FACTOR yazılımı tercih edilmiştir (Aybek, 2017). Analizler sonucunda modele ilişkin Ki-kare (χ^2), χ^2 / sd , RMSEA, RMR, GFI, NNFI, NFI ve AGFI uyum iyiliği indeksleri incelenmiştir. SECGÖ Cinsel kimlik ve Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği aile formu güvenilirlik hesaplaması için Cronbach Alpha Katsayısı kullanılmıştır. Kapsam geçerliği için Lawshe Kapsam Geçerliği İndeksi hesaplanmış, yapı geçerliği için ise açılımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açılımlayıcı faktör analizi için SPSS 20 yazılımı, doğrulayıcı faktör analizi için LISREL 8.80 yazılımı kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde; SECGÖ Cinsel Kimlik Alt Ölçeği çocuk formu, SECGÖ Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği çocuk formu, SECGÖ Cinsel Kimlik ve Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği aile formu ile ilgili geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmış ve elde edilen bulgular açıklanmaya çalışılmıştır.

Geçerlik Analizlerine İlişkin Bulgular*Kapsam geçerliği analizlerine ilişkin bulgular*

Geliştirilen SECGÖ Cinsel Kimlik Alt Ölçeği çocuk formu, SECGÖ Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği çocuk formu, SECGÖ Cinsel Kimlik ve Cinsel Davranış Alt Ölçeği aile formunun uzman değerlendirilmesi için okulöncesi, çocuk gelişimi, psikolojik danışma, eğitimde ölçme değerlendirme alanlarında uzman 10 öğretim üyesinin uzman görüşüne başvurulmuştur.

Lawshe'ye (1975) göre .05 anlamlı olma seviyesinde, 10 uzman incelemesi sonucunda, Kapsam Geçerlik Oranları (KGO) incelendiğinde testlerin maddelerinin alabileceği en düşük değerin .62 olduğu ve bundan daha düşük değeri olan test maddelerinin testten elenmesinin uygun olduğu belirlenmiştir. SECGÖ Cinsel Kimlik Alt Ölçeği çocuk formu, SECGÖ Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği çocuk formu, SECGÖ Cinsel Kimlik ve Cinsel Davranış Alt Ölçeği aile formu için 10 uzmanın görüşüne başvurulmuştur.

Uzman görüşlerine ilişkin KGO hesaplandığında SECGÖ Cinsel Kimlik Alt Ölçeği çocuk formu madde 5, 6, 11, 12, 13, 17, 18'in kapsam geçerlik oranı .8, diğer maddelerin 1; SECGÖ Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği çocuk formu madde 1, 3, 5, 6, 7, 8, 11, 12'nin KGO'su .8, diğer maddelerin ise 1 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda çocuk formları için hiçbir maddenin KGO'su .62'nin altında kalmadığı için bütün maddeler madde havuzunda yer almıştır. Ayrıca çocuk formları tüm için Kapsam Geçerlik İndeksi (KGI) hesaplanmıştır. SECGÖ Cinsel Kimlik Alt Ölçeği çocuk formu KGI = .86, SECGÖ Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği çocuk formu KGI = .92 bulunmuştur. Bu değerlerin en düşük Kapsam Geçerlik Ölçütü (KGÖ = .62) için belirlenen değerden büyük olduğu belirlenmiştir ve testlerin kapsam geçerliğinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur (KGI > KGO).

SECGÖ Cinsel Kimlik ve Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği aile formu, uzman görüşlerine ilişkin KGO hesaplandığında madde 5, 6, 11, 12, 13, 14, 17, 18, 19, 20, 21'in kapsam geçerlik oranı .8, madde 9'un .2, madde 10'un .4 diğer maddelerin ise 1 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda madde 9 ve 10'un KGO'su .62'nin altında kaldığı için madde havuzundan çıkarılmıştır, diğer bütün maddeler madde havuzunda yer almıştır. Ayrıca tüm test için KGI hesaplanmıştır (KGI = .87). Bu değerlerin en düşük KGÖ (.62) için belirlenen değerden yüksek olduğu belirlenmiştir ve testin kapsam geçerliğinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur (KGI > KGO).

Ölçüt bağımlı geçerlik analizlerine ilişkin bulgular

SECGÖ'nün, Williams ve diğerleri (1975) tarafından geliştirilen Şirvanlı-Özen (1992) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Cinsiyet Kalıp Yargı Ölçeği ile ölçüt bağımlı geçerliliği incelenmiş ve sonuçlar Tablo 1 ile açıklanmaya çalışılmıştır.

Tablo 1. SECGÖ'nün Cinsel Kalıp Yargı Ölçeği ile Ölçüt Bağımlı Geçerliğine İlişkin Sonuçlar

	Cinsiyet Kalıp Yargı Ölçeği					
	36-48 Ay		49-60 Ay		61-72 Ay	
	n	r	n	r	n	r
SECGÖ Cinsel Kimlik Alt Ölçeği Çocuk Formu	30	.61	30	.74	30	.71
SECGÖ Cinsel Kimlik Alt Ölçeği Çocuk Formu Cinsel Denge Alt Boyutu	30	.74	30	.71	30	.65
SECGÖ Cinsel Kimlik Alt Ölçeği Çocuk Formu Cinsel Rol Altboyutu	30	.50	30	.63	30	.58
SECGÖ Cinsel Davranış Alt Ölçeği Çocuk Formu	30	.30	30	.21	30	.29
SECGÖ Cinsel Kimlik ve Cinsel Davranış Alt Ölçeği Aile Formu	30	.47	30	.52	30	.59
SECGÖ Cinsel Kimlik ve Cinsel Davranış Alt Ölçeği Aile Formu Cinsel Kimlik Alt Boyutu	30	.76	30	.64	30	.60
SECGÖ Cinsel Kimlik ve Cinsel Davranış Alt Ölçeği Aile Formu Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Boyutu	30	.20	30	.29	30	.31

Tablo 1 incelendiğinde SECGÖ Cinsel Davranış Alt Ölçeği çocuk formu ile Cinsiyet Kalıp Yargı Ölçeği arasında; SECGÖ Cinsel Kimlik ve Cinsel SECGÖ Cinsel Kimlik ve Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği aile formu Cinsiyete İlişkin Davranış alt boyutu ile Cinsiyet Kalıp Yargı Ölçeği arasında 36-48, 49-60, 61-72 aylık çocuklarda korelasyonların anlamlı olmadığı ama düşük düzeyde de olsa korelasyonun olduğu belirlenmiştir. Diğer alt boyutlar arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu ve ölçüt bağıntılı geçerliliğe sahip olduğu söylenebilirken, Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği çocuk formu ile Cinsel Kimlik ve Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği aile formu Cinsiyete İlişkin Davranış alt boyutu arasında düşük düzeyde pozitif yönde korelasyon olduğu için bu alt ölçeğin düşük ölçüt bağıntılı geçerliliği sağladığı söylenebilir.

Yapı geçerliği analizlerine ilişkin bulgular

Ölçeklerin yapı geçerliğine ilişkin analizler yapılmış ve açıklanmaya çalışılmıştır. SECGÖ Cinsel Kimlik Alt Ölçeğinin KMO değeri .69 ve Bartlett'in küresellik testi sonucu ise $p < .05$ olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla KMO değeri .60' dan büyük ve değişkenler arasında ilişki söz konusu olduğu için her iki test sonucuna göre değişkenlerin faktör analizi için uygun olduğu görülmektedir.

Bu araştırmada Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılırken aynı yapıyı ölçemeyen maddelerin elenmesi ve önemli faktör sayısının belirlenmesinde Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk (2016), Kline (2013) ile Coşkun ve diğerlerinin (2017) görüşleri temel alınmıştır.

İlk faktör analizi sonrasında, öz değeri 1'in üzerinde olan toplam sekiz alt boyut yani faktör olduğu ve bu etmenlerin toplam varyansın %63.67'sini açıkladığı görülmüştür. Çıkan alt boyutların daha iyi açıklanabilmesi için kullanılan Varimax dik döndürme tekniği kullanılmıştır. Daha az sayıda değişkenle faktör varyanslarının maksimum olması sağlanacak şekilde döndürme yapılabildiği için çoğunlukla varimax döndürme tekniği kullanılmaktadır (Tavşancıl, 2005). Analiz sonrasında faktör yükü .30'a ulaşamayan, en az iki faktörde yüksek yük değeri alan (binişik) ya da tek başına bir alt boyut oluşturma durumunda görülen maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Bu maddelerin ölçekten çıkarılmasının ardından tekrar açıklayıcı faktör analizi yapılmış ve sekiz maddelik iki alt boyutlu yapı elde edilmiştir. Yapılan ikinci faktör analizi sonrasında, öz değeri 1'in üzerinde olan toplam iki alt yapı olduğu ve bu faktörlerin toplam varyansın %43.89'ünü açıkladığı görülmüştür.

Tablo 2. SECGÖ Cinsel Kimlik Alt Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Varimax Rotasyonuna Göre İki Faktörlü Yapı Faktör Yükü Dağılımı Sonuçları

Madde	1.Faktör İçin Yük Değerleri	2.Faktör İçin Yük Değerleri
Cinsel Denge 1	.99	
Cinsel Denge 2	.68	
Cinsel Denge 3	.78	
Cinsel Rol 4		.83
Cinsel Rol 7		.51
Cinsel Rol 8		.63
Cinsel Rol 9		.40
Cinsel Rol 10		.64
Öz değer	3.03	1.35
Açıklanan Varyans Oranı	%23	%20

Tablo 2'de görüldüğü gibi ilk yapıda yer alan maddelerin yük değerleri .99 ile .68 arasında, ikinci yapıda yer alan maddelerin yük değerleri .83 ile .40 arasında değişmektedir. Birinci yapı varyansın %23.73'ünü açıklarken, ikinci faktör %20.15'ini açıklamaktadır. Ölçekte yer alan 8 maddenin tamamı ise toplam varyansın %43.89'ünü açıklamaktadır.

İki alt boyutun adlandırılmasında, alt boyutlarda yer alan maddelerin içeriği göz önünde bulundurulmuştur. Faktörlerin içeriği incelendiğinde birinci faktörde yer alan maddelerin (1, 2, 3) çocukların temel cinsellik kişiliği ve cinsel denge ile ilgili olduğu görülmüş ve bu faktöre "cinsel

denge” adı verilmiştir. İkinci faktördeki maddeler (4, 7, 8, 9, 10) çocukların cinsel rol kazanımlarını ifade ettiği belirlenmiş ve bu yüzden faktöre “cinsel rol” adı verilmiştir.

SECGÖ Cinsel Kimlik Alt Ölçeği iki faktörlü model Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) sonuçlarına göre $p = .026$, $X^2 / sd = 3.44$, $RMSEA = .09$, $RMR = .02$, $GFI = .98$, $AGFI = .96$, $CFI = .99$, $NFI = .92$, $NNFI = .90$ olarak bulunmuştur. Diğer parametreler incelendiğinde de $RMSEA$ ’nın kabul edilebilir sınırlar içinde olmamasına rağmen, .08 ile .10 arasında olması model uyumunun düşük (vasat) olduğunu ifade ederken .10’dan yüksek olan değerler için modelin uygun olmadığı yani kabul edilemez olduğu (Schermelleh-Engel & Moosbrugger, 2003) söylenebilir. Buradan yola çıkarak $RMSEA$ değerinin (.09) kötü olsa bile modele uyum sağladığı düşünülmektedir. NFI , $NNFI$ değerlerinin kabul edilebilir olduğu geri kalan değerlerin de mükemmel seviyede olduğu görülmüştür. Uyum iyiliğine ilişkin sunulan bütün değerler ilgili alan yazında genel kabul gören ölçütlere (Çokluk ve diğerleri, 2016; Erdem, 2013; Seçer, 2015; Şimşek, 2007) göre mükemmel ve kabul edilebilirdir. Buradan hareketle iki boyutlu modelin veriye uyumunun doğrulandığı söylenebilir.

SECGÖ Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği AFA, KMO ve Bartlett Testi sonuçları KMO değeri .75 ve Bartlett’in küresellik testi sonucu ise $p < .05$ olarak belirlenmiştir. O halde .05 anlamlılık düzeyinde sıfır hipotezi reddedilir. Yani ana kütledeki değişkenler arasında ilişki olduğu söylenebilir. Dolayısıyla KMO değeri .60’dan büyük ve değişkenler arasında ilişki söz konusu olduğu için her iki test sonucuna göre değişkenlerin faktör analizi için uygun olduğu görülmektedir. Ölçeğin geliştirilmesinde açımlayıcı faktör analizi yapılırken SECGÖ Cinsel Kimlik Alt Ölçeğinin çocuk formunun geliştirilmesinde kullanılan değerlendirme ölçütleri dikkate alınmıştır.

İlk AFA sonrasında, öz değeri 1’in üzerinde olan toplam beş yapı olduğu ve bu yapıların toplam varyansın %57.22’sini açıkladığı belirlenmiştir. Ortaya çıkan yapıların daha iyi açıklanabilmesi için kullanılan Varimax dik döndürme tekniği sonrasında faktör yükü .30’a ulaşamayanlar, binişik maddeler elenmiş ve iki boyutlu yapı elde edilmiştir. İki alt boyutu olan yapı elde edilmesine rağmen ikinci faktörde iki madde kaldığı için bu maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Tekrar açımlayıcı faktör analizi yapılmış ve yedi maddelik tek faktörlü yapı elde edilmiştir.

Tablo 3. SECGÖ Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analizi Tek Faktörlü Yapı İçin Faktör Yükü Dağılımı Sonuçları

Madde No	1.Faktör İçin Yük Değerleri
Madde 2	.71
Madde 4	.71
Madde 5	.66
Madde 7	.30
Madde 8	.54
Madde 9	.34
Madde 12	.71
Öz Değer	2.29
Açıklanan Varyans Oranı	%32.79

Tablo 3’te görüldüğü gibi birinci faktörde yer alan maddelerin yük değerleri .71 ile .30 arasında değişmektedir. Tek faktör varyansın %32.79’unu açıklamaktadır.

SECGÖ Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği tek faktörlü model doğrulamalı faktör analizi sonuçlarına göre $p = .02$, $X^2 / sd = 1.78$, $RMSEA = .06$, $RMR = .05$, $GFI = .94$, $AGFI = .92$, $CFI = .98$, $NFI = .92$, $NNFI = .98$ olarak bulunmuştur. Parametreler incelendiğinde de $RMSEA$ ’nın (.06) kabul edilebilir sınırlar içinde olduğunu ifade ederken. GFI , NFI , $AGFI$ değerlerinin kabul edilebilir olduğu diğer değerlerin mükemmel düzeyde olduğu görülmüştür. Buradan hareketle tek boyutlu modelin veriye uyumunun doğrulandığı söylenebilir.

SECGÖ Cinsel Kimlik ve Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği aile formu açımlayıcı faktör analizi KMO ve Bartlett Testi Sonuçları KMO değeri .84 ve Bartlett’in küresellik testi sonucu ise $p < .05$

olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla KMO değeri .60'dan büyük ve değişkenler arasında ilişki söz konusu olduğu için her iki test sonucuna göre değişkenlerin faktör analizi için uygun olduğu görülmektedir.

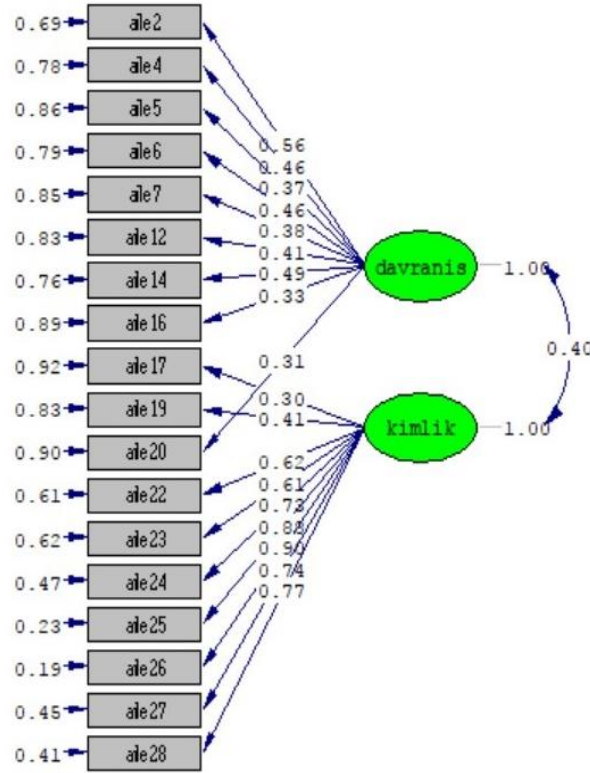
İlk faktör analizi sonrasında, öz değeri 1'in üzerinde olan toplam sekiz alt yapı olduğu ve bu alt yapıların toplam varyansın %61.51'ini açıkladığı görülmüştür. Ortaya çıkan alt yapıların daha iyi açıklanabilmesi için kullanılan Varimax dik döndürme tekniği sonrasında faktör yükü .30'a ulaşmayan, binişik faktör olan, tek başına yeni bir yapı oluşturma durumunda olan maddeler ölçekten çıkartılmıştır. Tekrar açımlayıcı faktör analizi yapılmış, iki faktörlü 18 maddelik yapı elde edilmiştir. Yapılan ikinci faktör analizi sonrasında, öz değeri 1'in üzerinde olan toplam beş faktör olduğu ve bu faktörlerin toplam varyansın %60.21'ini açıkladığı görülmüştür. Fakat beş faktörlü yapı da faktörlerin isimlendirilmesini zorluğu ve faktörlerde yer alan değişkenlerin kuramsal yapıyı tam olarak uyum sağlayamadığı için iki faktörlü yapı daha uygun olacağı düşünülmüştür. AFA sonucunda elde edilen iki alt boyutun adlandırılmasında, alt boyutlarda yer alan maddelerin içeriği göz önünde bulundurulmuştur. Alt boyutların içeriğine bakıldığında birinci faktörde yer alan maddelerin (2, 4, 5, 6, 7, 12, 14, 16, 20) çocukların cinsel davranışlarına ilişkin görüşleri ifade ettiği görülmüş ve bu faktöre "cinsiyete ilişkin davranış" adı verilmiştir. İkinci faktördeki maddeler (17, 19, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28) çocuğun cinsel kimlik kazanımını ifade etmektedir ve bu yüzden faktöre "cinsel kimlik" adı verilmiştir.

Tablo 4. SECGÖ Cinsel Kimlik ve Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği Aile Formu Açımlayıcı Faktör Analizi Varimax Rotasyonuna Göre İki Faktörlü Yapı Faktör Yükü Dağılımı Sonuçları

	1.Faktör İçin Yük Değerleri	2.Faktör İçin Yük Değerleri
Davranış 2	.63	
Davranış 4	.48	
Davranış 5	.41	
Davranış 6	.61	
Davranış 7	.54	
Davranış 12	.40	
Davranış 14	.68	
Davranış 16	.34	
Davranış 20	.31	
Kimlik 17		.35
Kimlik 19		.40
Kimlik 22		.71
Kimlik 23		.71
Kimlik 24		.77
Kimlik 25		.83
Kimlik 26		.85
Kimlik 27		.77
Kimlik 28		.82
Öz Değer	5.26	2.10
Açıklanan Varyans Oranı (%)	29.22	11.69

Tablo 4'te görüldüğü gibi birinci faktörde yer alan maddelerin yük değerleri .68 ile .31 arasında, ikinci faktörde yer alan maddelerin yük değerleri .85 ile .35 arasında değişmektedir. Ölçekte yer alan 18 maddenin tamamı toplam varyansın %40.91'ini açıklamaktadır.

SECGÖ Cinsel Kimlik ve Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği aile formu iki faktörlü model doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre $p = .01$, $X^2 / sd = 2.98$, $RMSEA = .08$, $RMR = .08$, $GFI = .87$, $AGFI = .85$, $CFI = .92$, $NFI = .90$, $NNFI = .91$ olarak bulunmuştur. Parametreler incelendiğinde de $RMSEA$ 'nın (.08) kabul edilebilir sınırlar içinde olduğunu ifade ederken GFI değeri hariç bütün değerlerin kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüştür. Uyum iyiliğine ilişkin sunulan bütün değerlerin (GFI hariç) ilgili alan yazında genel kabul gören ölçütlere bağlı kalınarak mükemmel ve kabul edilebilir olarak nitelendirilebilir. Buradan hareketle iki boyutlu modelin veriye uyumunun doğrulandığı söylenebilir.

Chi-Square=400.15, df=134, P-value=0.01 , RMSEA=0.080

Şekil 1. SECGÖ Cinsel Kimlik ve Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği Aile Formu Standardize Edilmiş Yol Şeması

Şekil 1’de standardize edilmiş değerler incelendiğinde birinci faktör ile değişkenler arasında 0.56-0.31, ikinci faktör ile değişkenler arasında 0.30-0.90, aralıklarında değişen standardize edilen değerler elde edilmiştir. DFA sonucunda bütün t değerlerinin de .05 anlamlılık düzeyinde değerler gösterdiği ve anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Geliştirilen ölçeğin toplam puanını kullanabilmek için ikinci düzey DFA’nın yapılması gerekmektedir (Seçer, 2015). SECGÖ Cinsel Kimlik ve Cinsiyete İlişkin Davranış Ölçeği aile formu ikinci düzey DFA uyum indeksleri $p = .01$, $X^2 /sd = 2.58$, $RMSEA = .08$, $RMR = .08$, $GFI = .87$, $AGFI = .84$, $CFI = .92$, $NFI = .89$, $NNFI = .91$ olarak bulunmuştur. Değerlerin hepsinin alanyazına göre (Büyüköztürk, Akgün, Özkahveci & Demirel, 2004; Çokluk ve diğerleri, 2016; Erkorkmaz, Etikan, Demir, Özdamar & Sanisoğlu, 2013; Korucu ve Usta, 2017;) kabul edilebilir sınırların içinde olduğu görülmektedir. Bu değerler iki boyutlu modelin toplam puanlarının kullanılabilceğini ve modele uyumunu göstermektedir.

Güvenirlilik Analizlerine İlişkin Bulgular

Çocuk Formları 0-1 olarak puanlandığı için KR-20, aile formu 0-5 ve 0-3 arasında puanlama yapıldığı için Cronbach Alpha kat sayısı hesaplanmıştır. Cinsel Kimlik Alt Ölçeği test toplamı KR-20 güvenirlik katsayısı .61 olarak bulunmuştur. Testten madde eksiltilmesi durumunda güvenirlik kat sayısı, en düşük değeri .43, en yüksek değeri .53 olduğu görülmüştür. Cinsel Denge alt boyutunda ise KR-20 Güvenirlik kat sayısı .58, Cinsel Rol alt boyutunda ise .53 çıkmıştır.

Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği test toplamı KR-20 güvenirlik katsayısı .66 olarak bulunmuştur. Testten madde eksiltilmesi durumunda güvenirlik kat sayısı en düşük değeri .57 ve en yüksek değeri .65 olduğu görülmüştür.

Cinsel Kimlik ve Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği madde test toplamı Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .85 olarak bulunmuştur. Testten madde eksiltilmesi durumunda güvenilirlik kat sayısı en düşük değeri .82, en yüksek değeri .85 olduğu görülmüştür. Cinsiyete İlişkin Davranış alt boyutunda Cronbach Alpha güvenilirlik kat sayısı .65, Cinsel Kimlik alt boyutunda ise .88 olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

SONUÇLAR ve TARTIŞMA

Ölçek geliştirilmeye karar verilirse ölçülmek istenen yapının belirlenmesi, literatür taraması, uzmanlarla yapılan görüşmeler gibi adımlardan sonra ölçek geliştirme süreci madde havuzu oluşturma adımıyla başlamaktadır (Erkuş, 2014). Bu çalışmada havuz oluşturulmuş, gerekli resimler çizilmiş, okulöncesi, çocuk gelişimi, psikolojik danışma, eğitimde ölçme değerlendirme alanlarında uzman 10 kişiden oluşan uzman grubunun görüşüne sunulmuş, sonrasında kapsam geçerlilik oranları ve kapsam geçerlilik indeksleri hesaplanmıştır. Ölçeğin kapsam geçerliliği sağladığı görülmüştür.

SECGÖ'nün, Williams ve diğerleri (1975) tarafından geliştirilen Şirvanlı-Özen (1992) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Cinsiyet Kalıp Yargı Ölçeği ile ölçüt bağıntılı geçerliliği incelenmiş, Cinsiyet Kalıp Yargı Ölçeği ile SECGÖ Cinsel Kimlik Alt Ölçeği çocuk formu ve alt boyutları, Cinsel Kimlik ve Cinsiyete İlişkin Davranış Ölçeği aile formu ve Cinsel Kimlik alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı korelasyon bulunurken, Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği çocuk formu ile Cinsel Kimlik ve Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği aile formu Cinsiyete İlişkin Davranış alt boyutu arasında düşük düzeyde pozitif yönde korelasyon olduğu bulunmuştur. Cinsel kimlik; bireyin ait olduğu cinsiyete kabul edilmesi, kendini bu cinsiyet içinde algılaması, duygu ve davranışların buna uygun olmasıdır (Barutçu, 2002). Cinsiyet kalıp yargı ise erkek ya da kadın olarak nitelendirilen davranışları, tutumları, değerleri, düşünce biçimlerini, konuşmayı, oturmayı ya da yürümeyi, giyinmeyi ve kişinin kendi bedenini süslemeyi kapsar (Gander & Gardiner, 2005). Bu bilgiler cinsel kimlik ve cinsiyet kalıp yargının paralel olduğu ve anlamlı korelasyonu açıkladığı düşünülmektedir. Fakat cinsiyete ilişkin davranışın, cinsiyet kalıp yargı ile çok yakından ilişkili olmadığından dolayı aralarında bir korelasyon olmasına rağmen anlamlı olmadığı varsayılmaktadır. Ayrıca Türkçe'ye uyarlanmış cinsiyete ilişkin davranış ölçen bir ölçeğe ulaşılabilen literatürde rastlanılmamıştır.

Faktör Analizine ölçeğin yapısını ortaya çıkarmak ve daha pek çok çeşitli amaçlarla başvurulabilir (Çokluk ve diğerleri, 2016). Bu çalışmada ölçeğin yapısını belirlemek yani yapı geçerliliği için kullanılmıştır. Toplanılan veriler 1-0 gibi kategorik olarak puanlanıyorsa ve bu verilere açımlayıcı faktör analizi yapmak isteniyorsa, başvurması gereken korelasyon matrisi tetrakorik korelasyon matrisi olmalıdır. (Aybek, 2017; Çokluk ve diğerleri, 2016; Sandal, 2015). SECGÖ Cinsel Kimlik Alt Ölçeği 1-0 olarak puanlandığı için tetrakorik faktör analiz yöntemi tercih edilmiştir.

Araştırmada açımlayıcı faktör analizi yapılırken alt boyutların belirlenmesinde Çokluk ve diğerleri (2016); Kline (2013); Coşkun ve diğerlerinin (2017) görüşlerinden yola çıkarak; her faktör içinde yer alan maddelerin birbirleri ile tutarlı olması, bir madde iki alt yapıda yer alıyorsa bu iki faktördeki değerleri arasındaki farkın en az .10 olması, faktörlerin, bir maddede açıkladıkları ortak faktör varyansının yüksek olması, Kaiser ölçütü: her bir faktörün özdeğerinin en az 1 olması, ölçekteki maddelerin açıkladıkları toplam varyans oranının .30 ve daha fazla olması, faktörlerin öz değerlerine göre çizilen çizgi grafiğinin hızlı düşüşlerin yaşandığı noktanın üstünde kalan nokta sayısına göre faktör sayısının belirlenmesi ölçütleri dikkate alınarak analiz sonucunda SECGÖ Cinsel Kimlik Alt Ölçeği çocuk formu için sekiz maddelik iki faktörlü yapı elde edilmiş, açıklanan toplam varyans %43.89'dur. SECGÖ Cinsiyete İlişkin Davranış Ölçeği çocuk formu için yedi maddelik tek faktörlü yapı elde edilmiş, varyansın %32.79'unu açıklamaktadır. SECGÖ Cinsel Kimlik ve Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği aile formu için 18 maddelik iki faktörlü yapı elde edilmiş bu yapı varyansın %40.91'ini açıklamaktadır. Sosyal bilimlerde çok faktörlü ölçekler için bu oranın %40-60 arasında olması beklenir (Çokluk ve diğerleri, 2016). Tek faktörlü ölçeklerde açıklanan varyansın %30 ve daha fazla olması yeterli görülebilir (Şekercioğlu, 2009). Dolayısıyla yapıların toplam varyansa yaptığı katkının yeterli olduğu söylenebilir.

Klasik yöntemler ile araştırmacı yalnız birkaç değişken arasındaki ilişkiye bakar ve bu ilişkiler karmaşık bir teori elde etmek için yeterli olmayabilir. DFA kullandığı analizler gelişmiş ve ileri düzeydedir ve sadece bir tane değil daha fazla sonuç üretebilir (Çapık, 2014).

Araştırmada geliştirilen üç farklı alt ölçeğin DFA uyum iyiliğine ilişkin sunulan bütün değerler incelenmiş, mükemmel ve kabul edilebilir olarak nitelendirilmiştir. Yalnız SECGÖ Cinsel Kimlik ve Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği aile formu iki faktörlü yapısının GFI değeri .87 olarak bulunmuştur. Büyüköztürk ve diğerleri (2004) yaptıkları bir çalışmada GFI değerinin .80'e eşit veya büyük olmasının yapının uygun olduğunu gösterdiğini söylemişlerdir. Ayrıca Korucu ve Usta (2017), Erkorkmaz ve diğerlerinin (2013) çalışmaları da bu bilgiyi doğrulamaktadır.

Büyüköztürk ve diğerleri (2004), psikolojik bir test için güvenilirlik katsayısının .70 ve üzerinde olmasının yeterli olduğunu ifade etmiştir. Bu ifadeye göre değerlendirildiğinde SECGÖ Cinsel Kimlik ve Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği aile formu güvenilirlik katsayısı değerinin (Cronbach Alpha = .85) Büyüköztürk ve diğerlerinin güvenilir ölçek için kabul ettiği güvenilirlik katsayısı değerini karşıladığı görülmektedir. Ancak madde sayısı ve ölçme aracının türü, güvenilirlik katsayısı için önemli bir faktördür ve geliştirilen SECGÖ Cinsel Kimlik Alt Ölçeği (KR-20 = .61) 8 maddeden, Cinsiyete İlişkin Davranış Alt Ölçeği (KR-20 = .66) 7 maddeden oluşmaktadır. Alpar (2014) 10-15 maddeden oluşan ölçme araçlarında KR-20 değerinin .50 gibi düşük bir değere sahip olmasının dahi testin güvenilir olduğunu gösterdiğini belirtmiştir. Bu bilgi doğrultusunda araştırmada geliştirilen ölçeklerin çocuk formlarının güvenilir ölçekler olduğu düşünülmektedir.

Yapılan bu çalışma sonucunda elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, SECGÖ Alt Ölçeklerinin norm çalışmaları yapılarak 36-72 aylık çocukların cinsel gelişim düzeyleri belirlenebilir. Ulaşılabilen literatür incelendiğinde doğrudan çocuklara uygulanan cinsiyete ilişkin davranış ölçeği olmadığı görülmüştür. Geliştirilen bu ölçek ile literatürde daha önce ailelerden bilgi alınarak yapılmış araştırmalar tekrar edilebileceği önerilebilir.

KAYNAKÇA

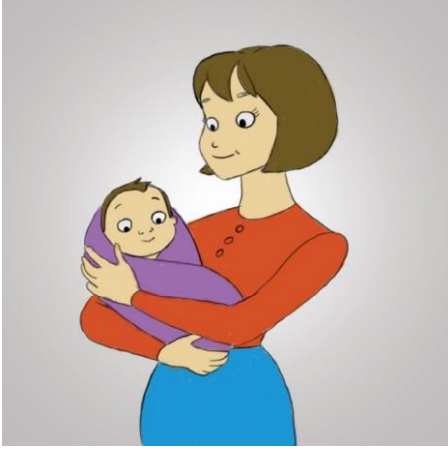
- Aksoy, C. (1990). *3-6 yaş arası çocukların oyuncak tercihlerinde cinsiyet faktörünün etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Alpar, R. (2014). *Spor, sağlık ve eğitim bilimlerinden örneklerle uygulamalı istatistik ve geçerlik-güvenirlik* (3. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık
- Altınova, H. H., & Duyan, V. (2013). Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 24(2), 9-22.
- Artan, İ. (1987). *Annesi çalışan ve çalışmayan ilkokul birinci ve beşinci sınıf öğrencilerinin cinsel kimliklerini kazanmalarının incelenmesi* (Yayımlanmamış bilim uzmanlığı tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aybek, E. C. (2017). *Tetraktör faktör analizi-ölçme değerlendirme*. www.olcme.net adresinden edinilmiştir.
- Aydilek-Çiftçi, M. (2011). *Öğretmenlerin ve farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip anne-babaların cinsiyet rolleri algısının 60-72 ay arası çocukların oyuncak tercihleri ve akran etkileşimleri ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Baran, G. (1995). *Ankara'da bulunan çocuk yuvalarında kalan 7-11 yaş grubu çocuklarda cinsiyet rolleri ve cinsiyet özellikleri kalıpyargılarının gelişimi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Barutçu, E. (2002). *Özel anaokullarına devam eden 6 yaş çocuklarının cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıpyargıları ile annenin sosyal uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Başal, H. A., & Kahraman, P. (2011). Anne eğitim düzeyine göre çocukların cinsiyet kalıpyargıları, ile oyun ve oyuncak tercihleri. *Journal of New World Sciences Accademy*, 6(1), 1336-1357.
- Bayrak, G., Başgül, Ş. S., & Gündüz, T. (2011). *Ailede cinsel eğitim* (1. Basım). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Bem, S.I. (1974). The measurement of psychological androgyny. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42(2), 155-162.
- Bozer, M. (2009). *Din eğitimi açısından 0-12 yaş arası çocuklarda cinsel tutum ve davranış eğitimi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Özkahveci, Ö., Demirel, F. (2004). Güdülenme ve öğrenme stratejileri ölçeğinin türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* 4(2), 207-239.
- Cole, J. (1998). *Cinsellikle ilgili merak ettikleriniz* (Çev. E. Aksay). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Coşkun, R., Altunışık, R., & Yıldırım, E. (2017). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* (9.Basım). Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Çapık, C. (2014). Geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında doğrulayıcı faktör analizinin kullanımı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 17(3), 196-205.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları* (4. Basım). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Edelbrock, C. S., & Sugara, A. I. (1978). Acquisition of sex- typed preferences in preschool-aged children. *Journal of Developmental Psychology*, 14(6), 614-623.
- Erdem, İ. (2013). Kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları: bir ölçek geliştirme çalışması. *International Journal of Social Science*, 6(7), 401-416.
- Eren, A. (1986). *Sex-role and sex-trait stereotypes in children* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Erkorkmaz, Ü., Etikan, İ., Demir, O., Özdamar, K., & Sanisoğlu, S. Y. (2013). Doğrulayıcı faktör analizi ve uyum indeksleri. *Türkiye Klinikleri J Med. Sci*, 33(1), 210-223. doi: 10.5336/medsci.2011-26747
- Erkuş, A. (2014). *Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme-I: Temel kavramlar ve işlemler* (2. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Friedrich, W. N., Fisher, J., Broughton, D., Houston, M., & Shafraan, C. (1997). Normative sexual behavior in children: A contemporary sample. *American Academy of Pediatrics*, 101(4), 1-8.
- Gander, M. J., & Gardiner, H. W. (2005). *Çocuk ve ergen gelişimi*. (Çev. B. Onur, H. N. Çelen ve A. Dönmez). Ankara: İmge Kitabevi.
- Golombok, S., & Rust, J. (1993). The pre-school activities inventory: A standardized assessment of gender role in children. *Journal of Psychological Assessment*, 5(2), 131-136. doi: 10.1037/1040-3590.5.2.131
- Günay, A., & Çarıkçı, İ. H. (2019). İnsan kaynakları işe alım süreçlerinde kullanılan psikoteknik testlere ilişkin bir inceleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 10(23), 178-194.
- Gündüz-Şentürk, S. (2015). *Okulöncesi dönem çocukları için basılan resimli öykü kitaplarının toplumsal cinsiyete ilişkin kalıpyargular yönünden incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Güney, O. (2012). *5-6 yaş çocuklarında algılanan cinsiyet kalıpyargularına ilişkin ebeveyn beklentileri ile oyuncak tercihleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gürşimşek, I., & Günay, V. D. (2005). Çocuk kitaplarında cinsiyet rollerinin işlenişinde kullanılan dilsel ve dildışı göstergelerin değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 53-63.
- Kandır, A. (2004). *Gelişimde 3-6 yaş, çocuğum büyüyor* (2. Basım). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Kavuncu, N. (1987). *Bem cinsiyet rolü envanteri'nin Türk toplumuna uyarlama çalışması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kline, R. B. (2013). Exploratory and confirmatory factor analysis. In Y. Petscher & C. Schatsschneider, (Eds.), *Applied quantitative analysis in the social sciences* (pp. 179-185). New York, NY: Routledge.
- Korucu, A. T., & Usta, E. (2017). Sosyal medya öğretmen-öğrenci etkileşimi ölçeğinin geliştirilmesi. *İlköğretim Online*, 16(1), 197-216. doi: 10.17051/ıo.2017.91326
- Köseler, F. (2009). *Okulöncesi öykü ve masal kitaplarında toplumsal cinsiyet olgusu* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Lamb, M. E. ve Roopnarine, J. E. (1979). Peer influences on sex-role development in preschoolers. *Journal of Child Development*, 50(4), 1219-1222.
- Langlois, H. J., & Downs, A. C. (1980). Fathers, mothers and peers as socialization agents of sex-typed play behaviors in young children. *Journal of Child Development*, 51, 1217-1247.
- Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel Psychology*, 28, 563-575.
- Lobue, V. DeLoache, S. J. (2011). Pretty in pink: The early development of gender-stereotyped colour preferences. *British Journal of Developmental Psychology*, 29, 656-667. doi: 10.1111/j.2044-835X.2011.02027.x
- Milli Eğitim Bakanlığı (2013). *Gelişim alanları*. Ankara: MEB Yayınları.
- Özdemir, E. (2006). *Okulöncesi dönem çocuklarının cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıpyargularının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özkan, B. (2009). *Okulöncesi dönem 5-6 yaş çocuklarının cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıpyargularının bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Sandal, M. (2015). *Sıralayıcı ölçme düzeyi için faktör analizi ve bir uygulama* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Osman Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Schermelleh-Engel, K., & Moosbrugger, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8 (2), 23-74.
- Seçer, İ. (2015). *Psikolojik test geliştirme ve uyarlama süreci*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Skelton, C., & Hall, E. (2001). *The development of gender roles in young children: A review of policy and literature*. Manchester: Equal Opportunities Commission.
- Şekercioğlu, G. (2009). *Çocuklar için benlik algısı profilinin uyarlanması ve faktör yapısının farklı değişkenlere göre eşitliğinin test edilmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şıvgın, N. (2015). *Cinsiyet rolleri eğitim etkinliklerinin anasınıfına devam eden 60-72 aylık çocukların toplumsal cinsiyet kalıpyargularına etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş: Temel ilkeler ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Ekinoks Yayıncılık.
- Şirvanlı-Özen, D. (1992). *Annenin çalışma durumu ve ebeveynin benimsediği cinsiyet rolü değişkenlerinin çocuğun cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıpyargularının gelişimi üzerindeki rolleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tavşancıl, E. (2005). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi* (2. Baskı), Şehir: Nobel Yayın Dağıtım.
- Taylor, L. (2004). *Gender constancy and rigidity: A cross-sectional examination of early gender development* (Unpublished doctoral dissertation, New York University), Retrieved from <https://search.proquest.com/docview/305167414>
- Tuzcuoğlu, N., & Tuzcuoğlu, S. (2004). *Çocuğun cinsel eğitimi, anne ben nasıl doğdum?* (2. Basım). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Ünlü, A. (2012). *Bazı değişkenlere göre okulöncesi çocuklarının cinsiyet rolü davranışlarının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Volbert, R. (2000). Sexual knowledge of preschool children. In T. G. M. Sandfort & J. Rademakers (Eds.), *Childhood sexuality* (pp. 5-26). New York, NY: Hawort Press.
- Williams, J.E., Bennett, M. S., & Deborah, L. B. (1975). Awareness and expression of sex stereo- types in young children. *Developmental Psychology*, 11(5), 635-642.
- Yağan-Güder, S. (2014). *Okulöncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet algılarının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yavuzer, H. (2000). *Ana-baba ve çocuk* (13. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yılmaz, M. (2011). Cinsel eğitimde kütüphanelerin rolü. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 25(1), 8-34.
- Yurdakul, R. S. (2012). *Çocuk ve cinsellik* (2. Basım). İstanbul: Kare yayınları.
- Zembat, R., & Keleş, S. (2011). Erken çocuklukta toplumsal cinsiyet değişmezliği ölçeğinin türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 9(1), 337-359.
- Zucker, K. J., Bradley, S. J., Sullivan C. B., Kuksis, M., Birkenfeld-Adams A., & Mitchell J. N. (1993). A gender identity interview for children. *Journal of Personality Assessment*, 61(3) 443-456. doi: 10.1207/s15327752jpa6103_2

Ek A. SECGÖ Cinsel Kimlik Alt Ölçeği Çocuk Formu Örnek Madde

Büyüdüğün zaman hangisi olacaksın? Anne mi, Baba mı?

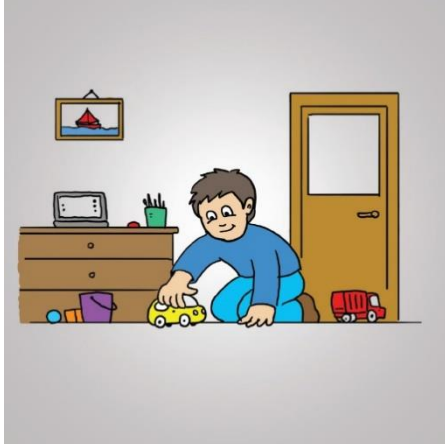
Ek B. SECGÖ Cinsiyete ilişkin Davranış Alt Ölçeği Çocuk Formu Örnek Madde (Kız Çocuğu)

Seda oyun oynarken banyonun kapısının açık olduğunu gördü. Annesi banyoda idi. Seda annesinin vücudunu merak ediyordu. Sence Seda oyununa mı devam eder yoksa annesinin nasıl yıkandığını mı izler?

Ek C. SECGÖ Cinsiyete ilişkin Davranış Alt Ölçeği Çocuk Formu Örnek Madde (Erkek Çocuğu)

Can oyun oynarken banyonun kapısının açık olduğunu gördü. Babası banyoda idi. Can annesinin vücudunu merak ediyordu. Sence Can oyununa mı devam eder yoksa annesinin nasıl yıkandığını mı izler?

Ek D. SECGÖ Cinsel Kimlik ve Cinsiyete ilişkin Davranış Alt Ölçeği Aile Formu Örnek

Maddeler	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
1. Çıplak kişiye bakmaya çalışır.					
2. Ayna karşısında vücudunu inceler.					
22. Büyüdüğü zaman anne ya da baba olacağını bildiğini davranış ve konuşmaları ile gösterir (Evcilik oynarken baba/anne olma, geleceğe yönelik konuşmalarında anne/baba olacağı ile ilgili düşüncelerini söyleme, ilerde babası ya da annesi gibi olacağını söyleme.)					
23. Büyüdüğü zaman gelin ya da damat olacağını bildiğini davranışları ve konuşmaları ile gösterir (oyunlarında gelin/damat olma, geleceğe yönelik hayallerinde gelin/damat olacağını söyleme).					
24. Bıyık ve sakalın erkeğe özgü olduğunu konuşmalarında ve oyunlarında ifade eder.					